

УНИВЕРЗИТЕТ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ
НАСТАВНО-УМЕТНИЧКО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ

Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

Кандидата Ђерђија Клевиса

Тема:

*Значајне транскрипције оркестарских дела за клавир и vice versa: студија о њиховој
генези и стилу*

На основу увида у докторски уметнички пројекат кандидата Ђерђија Клевиса, Комисија за оцену и одбрану, која је именована на седници Наставно-уметничко-научног већа Факултета музичке уметности од 31.05.2016. године у саставу Бранко Пенчић, редовни професор ФМУ, председник комисије, др ум. Владимир Цвијић, ванредни професор ФМУ, ментор, Марија Ђукић, редовни професор ФМУ, Никола Рацков, редовни професор ФМУ у пензији и др Соња Маринковић, редовни професор ФМУ, коментор, подноси Извештај Наставно-уметничко-научног већа Факултета музичке уметности у Београду и Сенату Универзитета уметности у Београду. Желели бисмо да нагласимо да је тема пројектована са његовим ментором на докторским студијама клавира, редовним професором Невеном Поповић, да је рад у потпуности конципиран и изведен под њеним руководством, али да је стицајем трагичних околности, морао да буде заокружен под менторством њеног колеге са факултета, др ум. Владимира Цвијића и др Соње Маринковић као коментором писаног рада. Извештај Комисије садржи биографију кандидата, детаљну анализу докторског уметничког пројекта – јавне презентације и писаног рада, оцену остварених резултата, критички осврт референата, закључак са образложењем доприноса пројекта уметности и потписе чланова Комисије.

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Клевис Ђерђи рођен је 7. јула 1987. године у Скадру, Албанија. Учење клавира започео је у шестој години, у музичкој школи „Прен Јакова“, у класи проф. Ирене Мили (Irena Mhilli). Са петнаест година добија стипендију FIDAH – *International Foundation for the Development of Arts and Humanities*. Основне студије клавира уписује 2003. године на *Higher School of Music of the Basque Country „Musikene“*. Диплому са основних студија (Bachelor of Arts) добија 2007. године, у класи проф. Густава Дијаз-Хереза (Gustavo Díaz-Jerez) и проф. Лоика Малија (Loïc Mallié). Од 2007. до 2009. године студира са проф. Галином Егијазарувом. 2009. године добија стипендију Холандског министарства просвете, културе и науке, те уписују постдипломске студије на Кодартс Универзитету

уметности у Ротердаму. Током 2010–2011. године студирао је на Универзитету извођачких уметности у Бечу, у класи проф. Олега Мајзенберга (Oleg Maisenberg). 2013. године уписује докторске студије на Факултету музичке уметности у Београду, у класи проф. Невене Поповић.

Добитник је више награда, стипендија и признања.

Учесник је бројних такмичења и концерата у Албанији, Италији, Холандији, Шпанији, Аустрији и Немачкој.

Усавршавао се на мастер-класовима код еминентних клавирских стручњака, попут Илан Регоф (Илан Rogoff), Борис Березовски (Boris Berezowsky), Соломон Миковски (Solomon Mikowsky), Томас Унгар (Tamás Ungár), Дина Јофе (Dina Yoffe), Борис Берман (Boris Berman), Мишел Бероф (Michel Beroff), Јан Вијн (Jan Wijn), Михаил Воскресенски (Mikhail Voskresensky), Дмитри Алексејев (Dmitri Alexeev) и Мати Рекалио (Matti Raekallio).

У периоду од 2014. до 2015. године обављао је функцију декана на Факултету музичке уметности, Универзитета уметности у Скадру.

Тренутно је запослен као професор на Универзитету „Луиђ Гуракући (Luigj Gurakuqi)” у Скадру и као гостујући професор на Универзитету уметности у Тирани.

Списак важнијих наступа

- 16. 10. 2015: Ауторски концерт композитора Александра Вујића, Београд, СКЦ
- 03. 06. 2015: Солистички концерт, Београд, Галерија САНУ
- 15. 04. 2015: Концерт клавир и виолончело, Ђаковица, Музичка школа
- 11. 04. 2015: Концерт клавир и виолончело, Тетово, Дом културе
- 10. 04. 2015: Концерт клавир и виолончело, Београд, Велика сала ФМУ
- 07. 04. 2015: Концерт клавир и виолончело, Тирана, Сала Универзитета уметности
- 06. 04. 2015: Концерт клавир и виолончело, Скадар, Театар „Миђени“
- 10. 02. 2014: Солистички концерт, Београд, Галерија САНУ
- 27. 12. 2013: Koncert fundviti, Shkoder, Скадар, Театар „Миђени“
- 23. 12. 2013: “KONCERT PER FESTAT E FUNDVITIT”, Kisha e Shen Françeskut Gjuhadol-Shkoder
- 02. 12. 2013: “KONCERT” nme rastin e 100 vjetorit te revistes “HYLLI I DRITES”, Kisha e Shen Françeskut Gjuhadol-Shkoder
- 30. 11. 2013: “TE FALEMI O DHE” - Koncert me rastin e Festave te Nentorit, Скадар, Театар „Миђени“
- 07. 07. 2013: FESTIVALIN E XXXI-te KORAL NDERKOMBETARE – Greqi, Thessalikon Grand Hotel Karditsa
- 22–23. 06. 2013: FESTIVALIN E XXII-te KORAL NDERKOMBETARE “TEXO” – Македонија, Тетово, Дом културе

- 06. 04. 2013: Концерт поводом обележавања дана Улциња, Улцињ, Дом културе (наступ са оркестром Академије уметности, Цетиње)
- 18. 08. 2012: Интернационална холандска музичка сесија, Алкмар, Холандија
- 16. 08. 2012: Интернационална холандска музичка сесија, Дер Хорн, Холандија
- 18. 05. 2011: Солистички концерт, Падова, Италија
- 16. 03. 2011: Солистички концерт, Беч, Универзитет извођачких уметности
- нов.– дец. 2010: Хуманитарни концерт за Хаити, Холандија
- 25. 10. 2010: Солистички концерт, Градска већница, Сарагоса, Шпанија
- 15. 10. 2010. Концертни циклус „Jovenes Interpretas“, Сантандер, Шпанија
- 10. 07. 2009: Солистички концерт, Градска већница, Сан Себастијан, Шпанија
- 05. 07. 2009: Солистички концерт, Мајорка, Шпанија
- 08. 03. 2009: Концерт добитника стипендија за изузетност Министарства просвете, културе и науке, Хаг, Холандија

АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА – ЈАВНЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ

Концертно извођење докторског уметничког пројекта кандидата Ђерђија Клевиса организовано је у сали Музичке школе *Станковић* 21. јуна 2016. године у 18 часова. Изведена су дела Мусоргског – *Слике са изложбе* (које су прослављене у оркестрацији Равела, 1922) и транскрипција оркестарске фантазије *Ноћ на голом брду* Константина Чернова (1902) – као и Равелова дела *Купренов гроб* (клав. 1914–17, орк. 1919) и *Валцер* (орк. 1919–20, клав. 1920).

Предмет докторског уметничког истраживања пијанисте Ђерђија Клевиса био је специфичан жанр транскрипција и односио се на транскрипције оркестарских композиција у клавирски медиј и *vice versa*. Избор дела је направљен са циљем да се (пре)испитују интерпретативни изазови који се јављају приликом рада на овим захтевним делима пијанистичке литературе. У фокусу је било утврђивање процедура, поступака и резултата који се добијају приликом „преношења” музичког материјала из једног звучног медија у други, а једна од полазних хипотеза да ове композиције дају значајан допринос проширивању клавирске технике, са акцентом на новим експресивним, техничким, уметничким или извођачким елементима који се појављују у транскрипцијама. Ђерђ Клевис се представио као зрео, формиран уметник сувереног техничког умећа, завидне кондиције и менталног капацитета (једно и по часовни програм је изведен без паузе), пленили су богатство боја, јасноћа структурног плана и способност адекватног динамичког нијансирања слојевитих фактурних ситуација карактеристичних за жанр транскрипција, као и апсолутно и суверено владање свим техничким елементима извођења. Млади уметник је истовремено показао изразиту музикалност опирајући се доминацији бриљантног виртуозног приказивања и захваљујући лакоћи са којом приступа интерпретацији сложених партитура убедљиво је градио прегледну архитектонику дела, пленио богатством изражајних нијанси, јасном логиком фразе, задивљујућим дијапазоном динамичких и колористичких нијанси. Врхунац је у том смислу свакако дао у Равеловом

Валцеру и у фуџи из *Купреновог гроба* која је изведена у бескопромисно захтевном темпу какав није уобичајен, али поуздано и прецизно, са лакоћом.

АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА – ПИСАНОГ РАДА

Образложење докторског уметничког пројекта кандидата Ђерђија Клевиса написано је на 66 страна, има 31 нотни пример као драгоцени илустративни материјал, текст је прегледно организован и има Увод (2–6), три централна поглавља – Клавирска и оркестарска транскрипција и контекст (7–15), Компаративна анализа одабраних дела (16–44), Изазови за интерпретаторе (45–60), Закључак и списак коришћене литературе са 21 референцом.

У фокусу расправе била су дела која припадају другој половини 19. и првој половини 20. века, а намера је да се истраже следећи елементи и потраже одговори на питања:

- Шта се дешава са делом које је транскрибовано, односно, у којој мери транскрипција утиче на идентитет „оригиналног” дела, па посредно и на извођење?
- Који се аспекти једног дела мењају приликом транскрибовања?
- Да ли се осим промене медија, догађају и промене на композиционо-техничком или интерпретативном плану?
- Да ли се, узимајући у обзир наведено, транскрипција може посматрати као засебан жанр?

У првом централном поглављу представљена је генеза жанра транскрипције од 17. до 20. века. Затим су дискутована естетичка, поетичка и стилистичка питања у вези са транскрипцијама у вези са одабраним делима, разматрана је улога овог жанра у пијанистичком репертоару. Драгоцени допринос стручној литератури даје поглавље посвећено интерпретацији одабраних композиција у музичко-историјском и музичко-теоријском контексту и креативна, зналачка анализа појединачних параметара извођења. Аутор стоји на становишту да транскрипције треба тумачити као засебан жанр, да их одликује врло велика комплексност јер се на различитим нивоима уставља однос према изворном делу или неком музичком материјалу. Степен блискости са извором може бити врло различит и зато постоје различити видови транскрипција у односу на степен креативног ангажовања аутора. Сва изабрана дела концертног програма припадала су делима са врло високим степеном креативне ангажованости композитора, што нужно подразумева да се тај захтев поставља и пред извођача. Од њега се очекује маштовитост, способност доброг драматуршког осмишљавања целине, равномерна организација темпа, разумевање и адекватно тумачење сложених ритмичких, мелодијских и хармонских аспеката композиције. Посебно су издвојени и дискутовани разноврсни аспекти новог третмана клавира и откривање његовог новог изражајног потенцијала, усавршавања технике како би се остварила адекватна звучна представа појединог дела.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА

Како је у извештају већ констатовано, млади албански уметник Ђерђ Клевис је својим докторским уметничким пројектом на оригиналан и иновативан начин осмислио истраживање пијанистичке литературе одабравши да се бави жанром транскрипција у музици друге половине 19. и прве половине 20. века. Изводећи одабрана дела Модеста Мусоргског и Мориса Равела он је показао пуну уметничку и пијанистичку зрелост, демонстрирао високе техничке могућности и снажан уметнички нерв. Његов докторски уметнички пројекат даје допринос тумачењу сложених питања статуса жанра транскрипције у пијанистичкој литератури и уопште у музици, својом интерпретацијом показао је формирану уметничку личност, одличне техничке и музичке способности, сугестивност и изражајност које плене пажњу публике. Писани рад је узоран стручни текст који расправља о важним питањима пијанистичког репертоара, урађен је у складу са стандардима обликовања теоријског рада и на оригиналан начин тумачи важна интерпретативна питања.

КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

Проблемски добро осмишљен концепт докторског уметничког пројекта кандидата Ђерђа Клевиса отворио је низ занимљивих, провокативних питања у вези са статусом жанра транскрипције у музици и специфично у пијанистичкој литератури. Сучељавајући на концерту дела Мусоргског и Равела он је латентно отворио и нека питања својеврсног „дијалога“ позноромантичарског и импресионистичког приступа клавиру, што је потом, мада није посебно као тема наглашено, неминовно било анализирано када је указивано на иновативност у њиховом приступу инструменту.

Мада су закључци у писаном делу рада извођени на основу релативно малог узорка композиција и у вези са само једном фазом у развоју транскрипција као жанра, они дају допринос дискусијама о овим питањима. Када је у питању пијанистички репертоар, сучељавање Мусоргског и Равела са овако захтевним делима може се оценити као својеврсни извођачки подвиг, нарочито кад се има у виду да је програм извођен без пауза. Амбициозност и спреност младог пијанисте овде су ипак превагнули приликом доношења одлуке о трајању концерта.

ЗАКЉУЧАК

На основу свега изнетог Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Ђерђија Клевиса констатује да јавна уметничка презентација докторског уметничког пројекта и писани део докторског уметничког пројекта представљају драгоцен допринос уметничкој области извођачке праксе у области пијанизма те да у потпуности одговарају захтевима докторских уметничких студија.

Комисија једногласно позитивно оцењује завршни докторски уметнички пројекат *Значајне транскрипције оркестарских дела за клавир и vice versa: студија о њиховој генези и стилу* и предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке

уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да га прихвати и одобри његову одбрану.

Чланови Комисије:

Комисија:

.....
Бранко Пенчић,
редовни професор, председник

.....
Др ум. Владимир Цвијић,
ванредни професор, ментор

.....
Марија Ђукић,
редовни професор

.....
Никола Рацков,
редовни професор у пензији

.....
Др Соња Маринковић,
редовни професор